

Українсько-угорські стосунки новітньої доби

УР традиційно підтримує європейську інтеграцію України та надання їй асоційованого статусу в ЄС. Важливим у цьому контексті є як регулярний політичний діалог, так і виконання Меморандуму щодо співробітництва між Міністерствами закордонних справ України та УР в імплементації Плану дій „Україна – ЄС” із додатком до нього під назвою „Сфери співробітництва між українськими та угорськими міністерствами та відомствами на підтримку європейських прагнень України та з метою допомоги в імплементації Плану дій „Україна – ЄС”.

Угорщина послідовно підтримує Україну в контексті роботи над новою посиленою угодою між Україною та ЄС, в переговорах про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, питаннях подальшої лібералізації візового режиму для України.

Угорська Республіка підтримує ініціативи України щодо подальшої лібералізації візового режиму з ЄС, не заперечуючи навіть проти скасування візового збору.

Як позитив слід відзначити також і успішне застосування угорською стороною двосторонньої міждержавної угоди про правила місцевого прикордонного руху. Красномовним є також і те, що саме Угорщина першою із наших сусідів – країн ЄС уклала таку угоду з Україною (18.09.07).

Усвідомлюючи важливість цієї Угоди як для економічного співробітництва, так і для підтримання традиційних культурних та гуманітарних зв'язків мешканців прикордонних районів двох країн, а також з огляду на практичну відсутність негативного впливу застосування Угоди на міграційну та безпекову ситуацію в країні Уряд Угорщини не планує вносити до неї зміни, незважаючи на негативний висновок ЄК в частині визначення глибини прикордонної смуги з угорської сторони кордону, а саме 50 км.

Угорщина і надалі активно сприяє зближенню нашої держави з Північноатлантичним альянсом. 21 квітня 2005 р. під час засідання КУН у Вільнюсі угорська сторона заявила про свою активну підтримку України у її

планах набути членство в НАТО. Угорщина оцінила започаткування Інтенсифікованого діалогу між Україною та НАТО як значний крок у розвитку відносин Альянсу з Україною.

З метою передачі досвіду Угорщини в проведенні інформаційної кампанії щодо переваг членства в Альянсі, а також зі створення позитивного іміджу НАТО в суспільстві угорська сторона активно використовує Центр безпекової політики в м. Сегед (Південна Угорщина), на базі якого проводяться наукові дослідження, здійснюється навчання та розповсюдження наукових інформацій на тему НАТО і євроатлантичної інтеграції, проводяться семінари¹. За сприяння МЗС та МО Угорщини, посольства України в Угорщині в Центрі безкоштовно проходять навчання і українські громадяни, зокрема дипломати, представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування України, журналісти.

Угорщина надала підтримку Україні також і щодо більш тісного залучення її до роботи в рамках Вишеградської четвірки. 11 липня 2005 р. у Будапешті міністр закордонних справ України Б.І. Тарасюк представляв Україну на зустрічі керівників зовнішньополітичних відомств країн В-4+2 (Австрія та Словенія). У рамках цієї зустрічі угорський міністр Ф. Шомоді передав Пам'ятну записку із пропозиціями щодо передачі угорського досвіду зі створення позитивного іміджу НАТО в суспільстві. Осередком цієї роботи має стати вищезгаданий Центр безпекової політики в м. Сегед. Треба зазначити, що до цього часу міністри закордонних справ України не запрошувалися до участі в таких зустрічах. Започаткування контактів у форматі В-4+Україна на рівні міністрів закордонних справ стало важливим політичним інструментом європейської та євроатлантичної інтеграції нашої держави.

Активно співпрацюють Україна та Угорщина в рамках Центральноєвропейської ініціативи (ЦЄІ). У саміті глав урядів країн-учасниць ЦЄІ, який відбувся 24 листопада 2006 р. у м. Тірана, Албанія, взяв участь прем'єр-міністр УР Ф. Дюрчаньⁱⁱ. Угорщина підтримала ініціативу

України щодо продовження терміну перебування на посаді заступника Виконавчого секретаріату Центральноєвропейської ініціативи М.А. Меленевськогоⁱⁱⁱ. Наразі триває підготовка до Саміту глав урядів країн ЦСЄ, який має відбутися 13 листопада 2009 р. у м. Бухарест, Румунія.

Важливим елементом гуманітарної складової українсько-угорських відносин є відкриття щороку в Україні та Угорщині пам'ятників на вшанування відомих особистостей та визначних дат в історії двох народів. Зокрема, під час свого державного візиту в Угорщину в липні 2007 р. президент України В.А. Ющенко разом зі своїм угорським колегою Л. Шоймом відкрив пам'ятник великому українському поету Тарасу Шевченку в Будапешті. Рівно через рік, у липні 2008 р., відповідно до домовленостей президентів України та Угорщини на Верецькому перевалі встановлено пам'ятний знак на честь переходу угорськими племенами Карпат.

Особливої уваги заслуговує відкриття на виконання домовленостей глав держав України та Угорщини 7 листопада 2008 р. у м. Брянка Луганської області міністрами оборони двох держав пам'ятного знаку військовополоненим та інтернованим громадянам Угорщини, які загинули у таборах НКВС на території України протягом 1944-1950 рр. Цим самим було започатковано втілення в життя Українсько-Угорської декларації „Спільна пам'ять заради майбутніх поколінь”, підписаної 10 липня 2007 року у Будапешті у ході державного візиту президента України В.А. Ющенка до Угорської Республіки. Цей крок високо оцінений не лише в наших двох країнах, а й іншими державами Європи та світу.

На розвиток положень зазначеної Декларації завдяки зусиллям Посольства 25 липня 2009 р. вперше у новітній історії Угорщини у населеному пункті Вор'юлопош Ніртелекського міського органу самоврядування на місці колишнього накопичувального табору, де у 1939 році перебували понад 300 патріотів Карпатської України, відкрито пам'ятну дошку січовим стрільцям.

Наразі на продовження реалізації положень Декларації у с. Дерцен Мукачівського району Закарпатської області завершено роботи з будівництва Центрального інтернаціонального кладовища військовослужбовцям, партизанам та особам, інтернованим під час військових дій, яке названо меморіальним парком „Примирення за спільну Європу”. Воно представляє собою меморіальний пагорб та хрест. Відкриття зазначеного меморіального комплексу відбудеться незабаром^{iv}.

За сприяння Посольства України в УР завершено роботи зі встановлення у м. Києві пам'ятника Шандору Петефі, що також є підтвердженням високого рівня відносин між Україною та Угорщиною. Після відкриття пам'ятник видатному угорському поету та революціонеру Ш. Петефі прикрашатиме столицю України так само, як столицю Угорщини прикрашає пам'ятник великому українському Кобзареві Тарасу Шевченку.

Позитивним моментом в українсько-угорських відносинах є те, що Угорщина стала однією з перших держав у Європі, парламент якої одноголосно підтримав Україну в справі засудження Голодомору в Україні 1932-1933 рр. як акту геноциду українського народу. Відповідну Постанову Державні Збори Угорщини одноголосно ухвалили 24 листопада 2003 р.

Важливою даниною вшануванню пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 рр. стало відкриття у Будапешті президентом України В.А. Ющенком 29 квітня 2009 р. пам'ятника жертвам Голодомору 1932-1933 рр. в Україні^v. Таким чином, Угорщина стала першою з європейських країн, столицю якої прикрасив пам'ятник на вшанування жертв цієї трагічної події в історії Українського народу.

Говорячи про історичний підсумок українсько-угорських відносин новітньої доби наголосимо на тому, що двостороннє співробітництво справді наблизилося до можливого за цих історичних обставин рівня добросусідства, дружби та взаємовигідної взаємодії. До беззаперечних позитивів і досягнень співпраці України та Угорщини розпочинаючи з 90-го року належить те, що створено стійку систему міждержавних відносин на всіх рівнях. Це, зокрема,

регулярні візити, переговори, консультації на рівні президентів, глав урядів, парламентів, міністерств, відомств, зустрічі керівників органів місцевого самоврядування, представників громадських організацій, інтелігенції тощо.

Зазначимо, що українсько-угорські відносини на сучасному етапі продовжують збагачуватися новими напрямками, видами і формами співробітництва. Водночас проблеми і невирішені питання, які є в цих відносинах, за певних обставин можуть негативно вплинути на їх подальший розвиток. Розглянемо деякі з них.

Це передусім проблема угорської меншини, що проживає в Україні, зокрема в контексті забезпечення її освітніх потреб. Дуже важливим для угорської меншини в Україні є питання продовження для випускників навчальних закладів України з угорською мовою навчання практики перекладу угорською мовою тестових завдань незалежного оцінювання знань випускників. Під час перебування президента України В.А. Ющенко з офіційним візитом в Угорщині у квітні 2009 р. ним дано доручення розглянути це питання на рівні фахівців, зокрема міністерств освіти і науки двох країн, а також експертів Змішаної українсько-угорської комісії з питань забезпечення прав національних меншин, з тим, щоб знайти компромісне рішення.

До питань прикордонного співробітництва, що потребують вирішення, належать: завершення переговорного процесу з угорською стороною щодо зміни статусу діючих пунктів пропуску через українсько-угорський державний кордон; активізація роботи щодо вироблення спільних проектів прикордонного співробітництва. Зокрема, на початковому етапі це міг би бути розвиток інфраструктури пункту пропуску „Лужанка - Берегшурань” з будівництвом об’їзних шляхів в обхід м. Берегово, а також проект щодо будівництва мосту через староріччя р. Тиса в обхід с. Вилок (КПП „Вилок-2”) для вантажного автотранспорту; прискорення відкриття додаткових пунктів пропуску на українсько-угорському кордоні для здійснення автомобільних пасажирських сполучень; започаткування переговорного

процесу з підготовки до підписання угоди щодо спорудження гідротехнічної споруди (річкового порту) на українському березі р. Тиса в районі м. Чоп та Конвенції між Україною, Угорщиною та Сербією про режим судноплавства на р. Тисі.

Найважливішими завданнями в реалізації інтересів України у відносинах з УР є подальше підтримання високої динаміки українсько-угорського діалогу на всіх рівнях; активне продовження консультацій з питань європейської інтеграції, забезпечення послідовної і дієвої підтримки Угорщиною євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України; активний розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва, зокрема в рамках Карпатського єврорегіону; забезпечення послідовного збільшення товарообороту між Україною і Угорщиною, збереження позитивних тенденцій у його формуванні, врегулювання механізму торговельних обмежень між двома країнами; активізація співробітництва у сфері забезпечення прав національних меншин — української в Угорщині та угорської в Україні; посилення інформаційної роботи та забезпечення подальшого формування позитивного іміджу України в Угорщині.

Ткач Дмитро Іванович,
професор, доктор політологічних наук,
Надзвичайний і Повноважний
Посол України в Угорській Республіці

ⁱ Часопис Товариства Української культури в Угорщині „Громада”, № 5 (91), вересень-жовтень 2007 року

ⁱⁱ Архів ПУ в УР, справа 186/1 „Центрально-європейська ініціатива”, 2006 рік

ⁱⁱⁱ Архів ПУ в УР, справа 186/1 „Центрально-європейська ініціатива”, 2008 рік

^{iv} Архів ПУ в УР, справа 544, 2009 рік

^v Magyar Nemzet. – 2009. – 04.29, 04.30.